

МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Навчальний посібник
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого
бакалавра

Міністерство освіти і науки України
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Навчальний посібник
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра

Харків
2024

УДК 378.016:37.015.31(075)

М 54

Укладачі:

О. Єрмоменко, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Ю. Блудова, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

О. Ільїна, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

К. Корсікова, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Т. Отрошко, викладач кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

О. Павлова, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Н. Потапова, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Рецензенти:

О. Загребельний доктор філософії, заступник начальника Національної академії Національної гвардії України по роботі з особовим складом;

О. Бабакіна доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

М 54 Методика виховної роботи: навч. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Єрмоменко та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків, 2024. – 310 с.

У навчальному посібнику подано теоретичні основи методики виховної роботи у вигляді розробок лекційних і практичних занять, рекомендації і завдання для самостійної роботи здобувачів освіти. Посібник рекомендований для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра зі спеціальності 013 Початкова освіта.

Видання доцільно використовувати під час аудиторних занять та позааудиторної самостійної роботи.

Навчальний посібник рекомендовано викладачам освітнього компоненту «Методика виховної роботи», методистам, здобувачам освіти закладів вищої освіти педагогічного профілю.

УДК 378.016:37.015.31(075)

*Рекомендовано науково-методичною радою Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
(протокол №6 від 11.06.2024р.)*

© КЗ «ХГПА»

© Єрмоменко О., Блудова Ю., Ільїна О., Корсікова К., Отрошко Т.,
Павлова О., Потапова Н., 2024.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ I. Загальні положення щодо вивчення освітнього компонента	6
РОЗДІЛ II. Розробки конспектів лекцій	10
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи процесу виховання	10
Тема 1. Основні завдання та зміст курсу. Система виховання у закладі загальної середньої освіти	10
Тема 2. Виховна робота у Новій українській школі. Особливості виховної роботи з різними віковими групами	21
Тема 3. Планування виховної роботи. Основні напрями виховної роботи в сучасній школі.	33
Тема 4. Вплив колективу на виховання особистості. Інструменти ефективного командування.	44
Тема 5. Методика роботи з колективом батьків	62
Тема 6. Методика використання наочності. Робота з технічними засобами навчання та Інтернет-ресурсами. Методика роботи з конструктором LEGO у позакласній виховній роботі	75
Тема 7. Методика проведення бесід: робота з художніми творами	90
Змістовий модуль 2. Методика організації різних форм виховної роботи в ЗЗСО та закладах позашкільної освіти	100
Тема 8. Методика проведення гри, вікторин, конкурсів і свят	100
Тема 9. Методика організації ранкових зустрічей у початковій школі	126
Тема 10. Методика проведення екскурсій і заочних (віртуальних) подорожей.....	139
Тема 11. Методика підготовки і проведення квестів і веб-квестів	152
Тема 12. Методика роботи з лепбуками і коміксами, їх використання у виховній роботі.....	165
Тема 13. Методика підготовки і проведення виховної години	176
Тема 14. Особливості організаційно-виховної роботи у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку.....	184
Тема 15. Дозвіллєва діяльність.....	197
РОЗДІЛ III. Розробки практичних занять	213
РОЗДІЛ IV. Методичні рекомендації та завдання з організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти	258
ПІСЛЯМОВА	278
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА	279
ДОДАТКИ	297

ПЕРЕДМОВА

Система професійної підготовки майбутнього фахівця має бути функціональною, тобто моделювати зміст і структуру його професійної діяльності. Одним із напрямів цієї підготовки є вивчення освітнього компонента «Методика виховної роботи», що спрямований на подальше вдосконалення та розвиток педагогічних умінь та навичок здобувачів освіти.

Посібник розроблений відповідно до навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра, спеціальності 013 «Початкова освіта» денної та заочної форми навчання та силабусу освітнього компоненту «Методика виховної роботи».

Метою навчально-методичного посібника «Методика виховної роботи» є сформулювати у студентів наукові поняття про теорію та методику виховної роботи, її цілі та завдання; допомогти майбутнім педагогам в оволодінні практичними вміннями виховання конкурентоспроможної особистості, формування згуртованого колективу; навчити підбирати та застосовувати різноманітні методики в майбутній виховній діяльності.

Зміст посібника в логічній послідовності відображає структуру освітнього компоненту. Видання містить загальні положення щодо вивчення курсу, конспект лекцій, розробки практичних та семінарських занять, завдання для самостійної роботи здобувачів освіти, список рекомендованих джерел.

В конспектах лекцій до кожної теми запропоновано план, ключові поняття та терміни, рекомендовані джерела (нормативні, основні, допоміжні), основні теоретичні положення відповідно до плану, питання для самоконтролю та роздумів. До кожної лекції розроблено практичне або семінарське заняття для закріплення та поглиблення знань, формування відповідних компетентностей.

Розробки практичних і семінарських занять включають в себе завдання роботи зі студентами та перебіг роботи. Кожне заняття передбачає опитування та обговорення проблемних питань, забезпечення комплексу методів та видів роботи зі здобувачами вищої освіти у контексті компетентнісного, особистісно-орієнтованого та діяльнісного підходів (методи критичного мислення, інтерактивні та рефлексивні методи, групова робота, парна робота, паритетна взаємодія тощо). Виконання майбутніми фахівцями системи завдань для самостійної роботи в межах кожної теми курсу сприятиме засвоєнню ними всіх компонентів змісту освіти. Завдання, запропоновані укладачами, здебільшого проблемно-творчого та пошукового характеру. Більшість завдань забезпечують застосування теоретичних знань на практиці з метою вироблення важливих умінь і компетентностей.

Підсумками виконання практичних, семінарських та самостійних робіт є: створені моделі основних форм виховної роботи, творчі проєкти виховних заходів, колективних творчих справ та свят, варіанти планування діяльності вчителя як вихователя, презентації різних напрямів виховної роботи, діагностичних методик, педагогічних технологій, картотека видів і форм діяльності, що виховує, педагогічна скарбничка, що включає в себе всі розроблені практичні матеріали з організації виховної роботи з молодшими школярами. Усі заняття направлені на активну та творчу позицію студентів, як суб'єктів освітньої діяльності.

Список рекомендованих джерел, поданий наприкінці посібника, допоможе здобувачам вищої освіти обрати потрібні джерела для ґрунтовного оволодіння теоретичними питаннями, що розглядаються, успішного виконання завдань для самостійної роботи, підготовки до практичних і семінарських занять, контрольних заходів.

У додатках подано додатковий матеріал, необхідний для виконання практичних та самостійних завдань; також подано технічні вимоги до оформлення різних видів завдань для самостійної роботи, а саме: рекомендації до створення та оформлення мультимедійних презентацій, написання твору-есе.

Укладачі рекомендують навчально-методичний посібник викладачам закладів вищої освіти педагогічного профілю, здобувачам вищої освіти та всім, хто цікавиться питаннями методики виховної роботи.

РОЗДІЛ I. Загальні положення

щодо вивчення освітнього компонента

Мета і завдання освітнього компонента

Головна мета вивчення освітнього компонента – сформувати у студентів наукові поняття про теорію та методику виховної роботи, її цілі та завдання; допомогти майбутнім педагогам в оволодінні практичними вміннями виховання конкурентоспроможної особистості, формування згуртованого колективу; навчити підбирати та застосовувати різноманітні методики в майбутній виховній діяльності.

Головними завданнями освітнього компонента є:

- ознайомлення здобувачів освіти з теоретичними основами методики виховної роботи; засвоєння студентами знань про шляхи здійснення організації виховного процесу в ЗЗСО;
- опанування майбутніми педагогами методиками вивчення та виховання особистості, особливостями роботи класного керівника при плануванні виховної роботи;
- вивчення засобів формування учнівського колективу;
- формування практичних умінь щодо розробки та проведення виховних заходів, здійснення виховної роботи в дозвіллевій діяльності учнів.

Очікувані результати

Вивчення курсу спрямоване на формування таких **компетентностей**:

1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за власні дії. **ІК.**
2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. **ЗК-1.**
3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. **ЗК-2.**
4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. **ЗК-6.**
5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). **ЗК-8.**

6. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети. **ЗК-10.**

7. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними, в професійній діяльності. **СК-2.**

8. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність. **СК-4.**

9. Здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти. **СК-5.**

10. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій. **СК-6.**

11. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної. **СК-7.**

12. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства **СК-11.**

13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи. **СК-12.**

Вивчення курсу спрямоване на досягнення таких ***програмових результатів навчання:***

1. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти. **ПР-01.**

2. Організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів. **ПР-05.**

3. Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'я збережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми. **ПР-06.**

4. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання. **ПР-07.**

5. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи. **ПР-09.**

6. Надавати батькам (особам, що їх замінюють) поради і рекомендації щодо підтримки навчальної діяльності учня за межами закладу освіти. **ПР-17.**

ПЕРЕЛІК ТЕМ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи процесу виховання

Тема 1. Основні завдання та зміст курсу. Система виховання у закладі загальної середньої освіти.

Тема 2. Виховна робота у Новій українській школі. Особливості виховної роботи з різними віковими групами.

Тема 3. Планування виховної роботи. Основні напрями виховної роботи в сучасній школі.

Тема 4. Вплив колективу на виховання особистості. Інструменти ефективного командоутворення.

Тема 5. Методика роботи з колективом батьків.

Тема 6. Методика використання наочності. Робота з технічними засобами навчання та Інтернет-ресурсами. Методика роботи з конструктором LEGO у позакласній виховній роботі

Тема 7. Методика проведення бесід: робота з художніми творами.

Змістовий модуль 2. Методика організації різних форм виховної роботи в ЗЗСО та закладах позашкільної освіти

Тема 8. Методика проведення гри, вікторин, конкурсів і свят.

Тема 9. Методика організації ранкових зустрічей у початковій школі.

Тема 10. Методика проведення екскурсій і заочних (віртуальних) подорожей.

Тема 11. Методика підготовки і проведення квестів і веб-квестів.

Тема 12. Методика роботи з лепбуками і коміксами, їх використання у виховній роботі.

Тема 13. Методика підготовки і проведення виховної години.

Тема 14. Особливості організаційно-виховної роботи у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку.

Тема 15. Дозвілєва діяльність.

РОЗДІЛ II. Розробки конспектів лекцій

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи процесу виховання

Лекція 1

Тема 1. Основні завдання та зміст курсу. Система виховання у закладі загальної середньої освіти.

Мета: розкрити суть основних завдань та зміст курсу, оволодіти знаннями про процес виховання, проаналізувати поняття «виховання» враховуючи різні аспекти, проаналізувати ідеал і мету виховання на різних етапах розвитку суспільства, розглянути структуру процесу виховання та виховної роботи; мати уявлення про показники рівня вихованості школяра, ознайомити з основними особливості ведення позакласної і позашкільної виховної роботи.

План:

1.1. Основні завдання та зміст курсу

1.2. Загальна характеристика системи виховання в закладі загальної середньої освіти.

1.3. Особливості ведення позакласної і позашкільної виховної роботи.

Ключові поняття теми: *методика виховної роботи, виховання, процес виховання, виховна робота, мета виховання, ідеал, виховний захід, вихованість, виховний простір, позакласна виховна робота, позашкільна виховна робота, позашкільні навчально-виховні заклади.*

1.1. Основні завдання та зміст курсу

Школа – це життєвий простір дитини. Тут вона не просто готується до життя, а живе, тому виховна робота планується так, щоб сприяти становленню особистості як творця і проектувальника життя, гармонізації та гуманізації стосунків між учнями і педагогами, школою і родиною, керуючись ідеями самоцінності дитинства, демократичного діалогу між поколіннями.

Методика – сукупність методів і засобів здійснення педагогічної діяльності у навчально-виховному процесі

Методика виховної роботи – розділ теорії виховання, який досліджує особливості організації виховного процесу в різних освітньо-виховних установах, дитячих об'єднаннях та організаціях і який розробляє рекомендації по створенню системи виховної роботи в освітній чи виховній установі, а також по підвищенню її ефективності, використанню тих або інших методик та технологій у виховному процесі.

Основні завдання курсу:

- ознайомлення здобувачів освіти з теоретичними основами методики виховної роботи;
- засвоєння студентами знань про шляхи здійснення управління виховним процесом в ЗЗСО;
- опанування майбутніми педагогами методиками вивчення та виховання особистості, особливостями роботи класного керівника над формуванням учнівського колективу;
- формування практичних умінь щодо розробки та проведення виховних заходів, здійснення виховної роботи в дозвіллевій діяльності учнів.

Джерела методики виховної роботи:

- народна педагогіка,
- педагогічна спадщина минулого,
- державні документи,
- передовий педагогічний досвід,
- психолого-педагогічні дослідження.

1.2. Загальна характеристика системи виховання в закладі загальної середньої освіти.

Одним із предметів педагогіки як науки є виховання. Слід відмітити, що за цим терміном криються різні за масштабом педагогічні об'єкти. Про виховання говорять маючи на увазі соціально-педагогічне явище, передачу підростаючому поколінню та творче засвоєння ним досвіду, що зафіксований у досягненнях людської культури. Для цього створюється спеціально організована мережа навчально-виховних закладів.

У цьому випадку організатором (суб'єктом) виховання виступає суспільство в цілому, або окремі його класи, а об'єктом, на який спрямовується виховні зусилля – підростаюче покоління, великі соціальні групи.

Говорячи про виховання, ми співвідносимо це поняття з конкретною практичною діяльністю педагога, з його виховною роботою, яку він кожен день проводить з учнями. Це поняття ототожнюється, також, з турботою батьків про становлення особистості своєї дитини.

Традиційно у педагогіці категорію «виховання» розглядали у різних аспектах, а саме:

- 1) у широкому сенсі:
 - як соціальне явище (вплив середовища, умов, обставин, суспільного устрою, навчальних закладів, громадських організацій, усього життя (Л.С. Виготський, Т.С. Шацький та інші);

- як процес і результат розвитку особистості під впливом цілеспрямованого навчання і виховання (Ю.К. Бабанський);
- як суспільне явище, що охоплює всі виховні сили суспільства (М.Г. Стельмахович, Т.О. Ільїна);
- як процес формування особистості в цілому, спрямований на оволодіння молоддю всієї сукупністю соціального досвіду, загальнолюдських знань, умінь та навичок, способами творчої діяльності, соціальними і духовними цінностями (І.Т. Огородніков, М.П. Петухов, І.Ф. Харламов, В.Г. Кузь та інші).

2) у вузькому сенсі під вихованням частіше розуміють:

- вплив або систему впливів вихователів на вихованців з метою формування у них певних властивостей і якостей (І.Т. Огородніков, М.П. Петухов, М.Г. Стельмахович);
- специфічний процес формування соціальних і духовних цінностей (І.Ф. Харламов, М.Д. Касьяненко);
- систему ціннісних орієнтацій і відповідної поведінки (Г.С. Костюк, Г.О. Балл, І.Д. Багаєва та інші).

Виховання – це процес цілеспрямованого впливу вихователя на учня з метою формування в нього совісті, честі, людяності, правдивості та інших рис характеру, які визначатимуть особистість школяра як майбутнього свідомого громадянина незалежної держави.

Виховання як педагогічна діяльність – є організація середовища та створення оптимальних умов для самовиховання дитини.

Процес виховання – система виховних заходів, спрямованих на формування всебічно й гармонійно розвиненої особистості. Процес виховання складається з мети, завдання, змісту й методики організації виховного впливу, а також його результату та корекції.

Наявність конкретної мети є передумовою систематичності й послідовності, не допускає випадковості, епізодичності та хаотичності в проведенні виховних заходів. Особлива роль у формуванні особистості належить шкільному вихованню, оскільки цілеспрямований виховний вплив на неї передбачає не лише виховання позитивних якостей, а й подолання наслідків впливу негативних чинників.

В.О. Сухомлинський зазначав, що виховує кожна хвилина життя і кожний куточок землі, кожна людина, з якою особистість, що формується, стикається випадково, мимохідь. Усе, що проходить поза людиною, тією чи іншою мірою відбивається в її думках, поглядах, почуттях, ставленні до інших людей.

Структурними елементами процесу виховання є мета виховання; його завдання; зміст; форми, методи і засоби виховання; результати; коригування результатів виховання.

Структуру процесу виховання можна умовно зобразити у вигляді схеми (див. рис. 1).

Відповідно до структурних елементів виділяють основні компоненти виховного процесу, а саме:

- ціле-мотиваційний компонент – який полягає у визначенні мети виховання і організації впливу на мотиваційну сферу вихованців;
- учасники процесу виховання – суб'єкти виховної взаємодії (суб'єкт 1 – учитель, вихователь, батьки; суб'єкт 2 – дитина, учень, вихованець);
- способи спільної діяльності учасників виховного процесу – форми, методи, засоби, прийоми цієї роботи;
- результат – сформована особистість (певний рівень вихованості особистості).

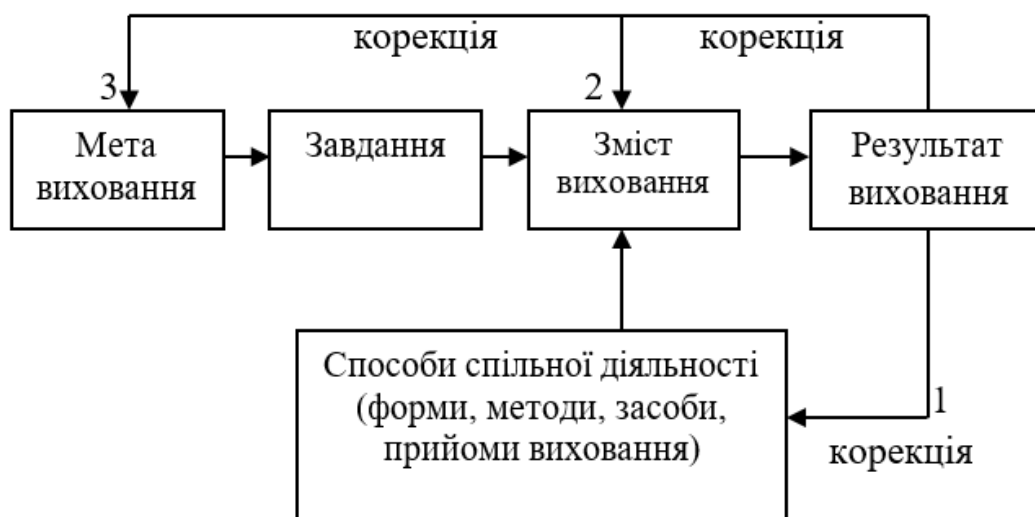

Рис. 1. Структура процесу виховання

Однією з найважливіших проблем теорії виховання є проблема мети виховання в історії розвитку освіти і педагогіки. **Мета виховання** – основа виховної системи. Вона має об'єктивний характер і відображає в узагальненій формі ідеал людини. **Ідеал** – це уявлення про зразок людської поведінки і стосунків між людьми, що формується під впливом розуміння мети життя. Будь-яке виховання – від найменших заходів до державних програм – завжди має цілеспрямований характер. Виховання без мети не існує. Меті підпорядковуються всі компоненти: зміст, організація, форми, методи виховання. Мета виховання носить конкретно-історичний характер і змінюється відповідно до соціального, духовного і матеріального рівнів розвитку суспільства. Саме тому ідеал і мета виховання змінювались упродовж історичного розвитку людства, що можна проілюструвати за допомогою таблиці 1.

Ідеал і мета виховання на різних етапах розвитку суспільства

№ з/п	Суспільно-економічна формація	Класи	Ідеал виховання особистості	Мета виховання
1	Первісно-общинна	Відсутні	Сильний, спритний, хитрий, мужній мисливець і воїн; сильна, здорова господиня («хранителька вогнища»).	Озброєння людини досвідом виживання.
2	Рабовласницька (на прикладі Давньої Греції)	Рабовласники ... Раби	Фізично і морально досконала, гармонійна людина ... Сильний, здоровий, покірливий працівник.	Гармонійна єдність внутрішнього і зовнішнього, духовного і фізичного («калокагатія») ... Підготовка до виконання наказів, підкорення, фізичної праці.
3	Феодальна: а) Епоха Середньовіччя	Феодали ... Феодально залежні селяни ... Мешканці міст	Аскетичний, фізично-досконалий воїн. ... Працьовитий, фізично здоровий працівник. ... Спритний, розумний майстер своєї справи.	Оволодіння сімома лицарськими доброчесностями. ... Оволодіння навичками і знаннями ведення сільського господарства. ... Оволодіння трудовими навичками і знаннями, розумовими операціями.
	б) Епоха Відродження	Феодали ... Феодально залежні селяни ... Мешканці міст	Відродження античного ідеалу гармонійної людини, збагачення його ідеєю «всебічності» розвитку. Виникнення цілісної концепції ідеалу всебічно і гармонійно розвиненої особистості.	Всебічний і гармонійний розвиток особистості.
4	Капіталістична	Буржуазія ... Робітники	Прагматичний, освічений, морально і фізично розвинений “господар життя”. ... Здоровий, сильний, морально підготовлений кваліфікований робітник.	Формування тих якостей, які потрібні у суспільному житті; оволодіння необхідною базою знань у привілейованих закладах освіти. ... Одержання робітничої кваліфікації і необхідного мінімуму знань у спеціалізованих закладах освіти.

Перші спроби сформулювати загальні цілі виховання зробили давні філософи, вважаючи, що цілі повинні відповідати об’єктивним потребам життя.

Так, Стародавня Греція складалася з ряду міст-держав, одним з яких була Спарта. Це військова держава, освітня програма якої була спрямована на підтримання військових цілей. Тому з 8 до 18 років хлопчики перебували під опікою держави. З 18 до 20 років – строга військова підготовка, потім служба в

армії. Цілі освіти концентрувалися навколо розвитку таких рис, як хоробрість, патріотизм, покірність, спритність, фізична сила.

Різким контрастом зі Спартою були Афіни. Освітня програма приділяла велику увагу інтелектуальним та естетичним цілям: навчити читати, писати, рахувати та ін., заняття спортом, музикою, вивчення історії, драми, поезії, риторики. Освіта була спрямована на розвиток індивідуальних особливостей, культури.

Протягом колоніального періоду США важливою метою виховання було подати учням можливість читати і розуміти Біблію, а коли була отримана незалежність від Англії, стали інші конкретні цілі – забезпечення американців спільною мовою, технічною і сільськогосподарською освітою, прищеплення почуття патріотизму.

У 1918 році комісія з реорганізації середньої освіти виділила сім основних напрямів формування особистості: здоров'я, самоконтроль, гідне домашнє оточення, набуття професії, громадянська освіта, гідне використання дозвілля, етичні норми.

У вітчизняній історії можна також виділити зміни характерних якостей суспільного ідеалу особистості: на початку століття – делікатність, істина інтелігентність; після 1917 року – бойовитість, настирливість; сталінський період – заляканість, слухняність; авторитарне правління – інертність, байдужість, пасивність; перебудова – підприємництво, ініціативність, самостійність, творчий підхід...

На сучасному етапі мету виховання визначають як всебічно гармонійний розвиток особистості.

Поняття **виховна робота** відображає процесуально сторону виховної діяльності – діяльність вчителів, класних керівників, батьків щодо здійснення формування певних рис особистості вихованців, з урахуванням конкретних умов її функціонування (вік учнів, регіон тощо) та характеризує безпосереднє планування, організацію та проведення тих чи інших виховних заходів у конкретному навчальному закладі, класі (Рис. 2).

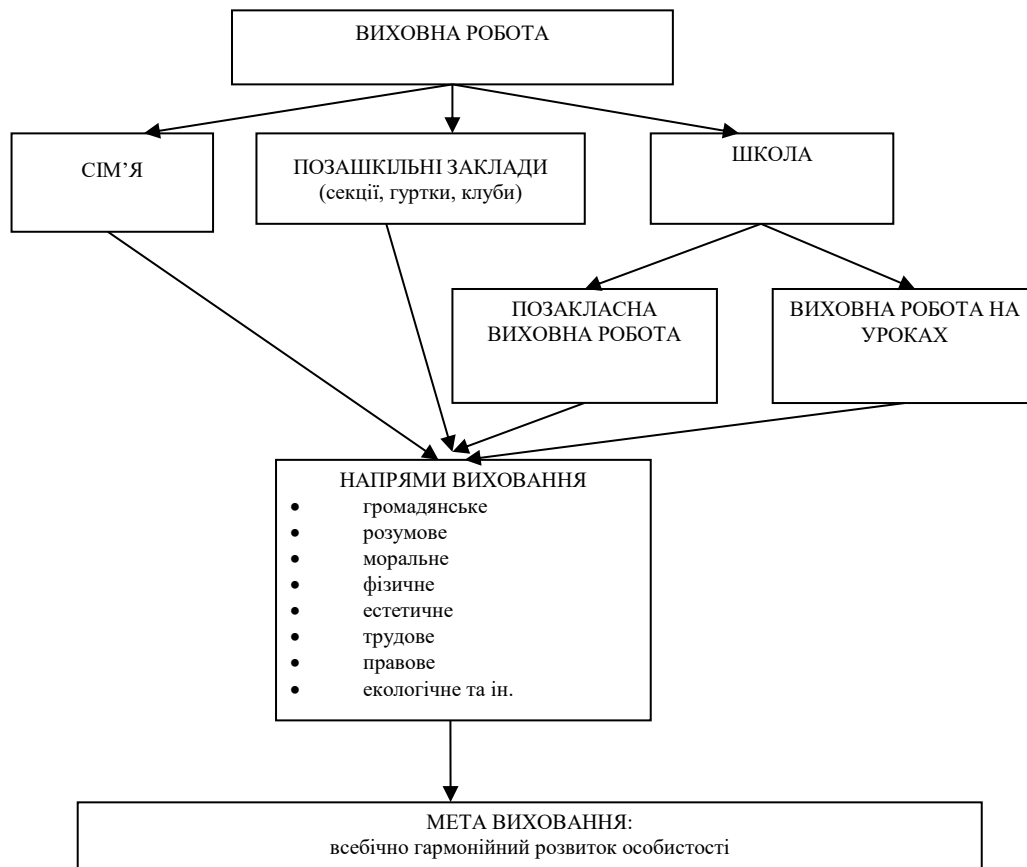

Рис. 2 Структура виховної роботи

Ефективність процесу виховання значною мірою залежить від, того, наскільки відповідають впливи організованої виховної діяльності об'єктивним умовам. Результати цього процесу не проявляються одразу після застосування виховного впливу, вони дещо віддалені в часі. Виховний процес є двостороннім, у якому обов'язкова участь і взаємодія вчителя-вихователя та вихованця.

Вихованість – показник ефективності процесу виховання. Якості особистості школяра є результатом інтеріоризації зовнішніх впливів у внутрішні психічні якості та установки. Завдяки інтеріоризації, зовнішні фактори людської поведінки переходять в усталені внутрішні якості особистості. Результати виховного процесу значною мірою залежать від індивідуальних особливостей вихованців, їх ставлення до навколишньої дійсності, насамперед, до спрямованих на них виховних впливів, їх взаємин з однолітками, дорослими, ставлення до педагогів і батьків. Оскільки школярі відрізняються індивідуальними особливостями, то й результати їх виховання різні.

Основні **показники рівня вихованості** школяра – зовнішній вигляд, культура поведінки в школі та за її межами, громадська активність, самостійність у всіх видах діяльності, сформованість наукового світогляду, національної самосвідомості, ставлення до навчання, інтерес до знань і усвідомлення їх ролі у своєму розвитку, долучення до надбань національної та світової культури,

мистецтва, літератури, фізичне здоров'я, захоплення фізичною культурою і спортом, працелюбність, орієнтованість на майбутню професію.

Таблиця 2

Структурні компоненти виховного процесу

Визначення мети виховання з урахуванням здібностей, інтересів, потреб та вимог суспільства до освітніх закладів	цільовий	В И Х О В Н И Й П Р О Ц Е С	свідомість	Властива людині функція головного мозку, яка полягає у відображенні предметів та явищ навколишнього світу, процесів, що відбуваються в ньому, своїх дій у попередньому мисленому накресленні їх і передбаченні наслідків
Основні напрями виховної роботи в сучасній школі. Зміст відбиває мету, завдання виховання	змістовий		емоційно-почуттєва сфера	Почуття – психічні стани і процеси, в яких відображено емоційний бік духовного світу людини, її суб'єктивні переживання подій та емоційне ставлення до навколишньої дійсності і до самої себе
Комплекс педагогічних засобів, певна робота по вирішенню виховних завдань щодо мети виховання	операційно-діяльнісний		навичка	Психічне новоутворення, завдяки якому індивід спроможний виконувати певну дію раціонально, з належною точністю і швидкістю, без зайвих затрат фізичної та психічної енергії
Діагностика, проектування, корекція; визначення причин недоліків та успіхів в роботі	аналітико-результативний		звичка	Схильність людини до відносно усталених дій

Важливе завдання сучасної виховної практики *створення виховного простору* – не тільки середовища, а й духовного простору учня і педагога, простору культури, що впливає на розвиток особистості; динамічної системи взаємопов'язаних педагогічних подій, які становлять основу життєдіяльності школи, спрямованих на особистісний розвиток учня, становлення його життєвої компетенції, життєвого проектування.

Етапи здійснення процесу виховання:

- формування свідомості особистості, що передбачає оволодіння правилами і нормами поведінки (оскільки в молодших школярів ще недостатньо розвинена антиципація – здатність передбачати наслідки подій, їм необхідно аргументувати, пояснювати, чому слід чинити так, а не інакше, до яких наслідків призведе їхня поведінка, наводити приклади з життя);

- формування ставлення, у якому значну роль відіграють почуття (вимагають емоційного позитивного відгуку на прояви поведінки, дотримання

норм – похвала, стимул, музика, література) та переконання (відбувається стійке прийняття норм моралі до власного кодексу особистості);

- формування звичок і навичок поведінки, яке відбувається в результаті набуття досвіду, багаторазової участі в різних життєвих ситуаціях морального вибору. Розкриваючи структуру процесу виховання, важливо навести дефініції таких психологічних і педагогічних термінів: свідомість, почуття, звички, навички поведінки.

Слід обґрунтувати необхідність приділення педагогом уваги у процесі організації виховання кожному компоненту його структури.

1.3. Особливості ведення позакласної і позашкільної виховної роботи.

Позакласна виховна робота – різноманітна діяльність учителів, вихователів, спрямована на виховання учнів і здійснювана в позаурочний час.

Її мета полягає у задоволенні інтересів і запитів дітей, розвитку їхнього творчого потенціалу, нахилів і здібностей у різних сферах діяльності та спілкування. Домінуюча роль в її організації належить класному керівникові, який є передусім організатором позакласних виховних заходів, діє у співдружності з іншими педагогічними працівниками школи. Одночасно він є ініціатором залучення учнів свого класу до роботи гуртків, секцій у позашкільних закладах.

Позашкільна робота – освітньо-виховна діяльність позашкільних закладів для дітей та юнацтва.

Обидва види мають спільні завдання і передбачають застосування переважно однакових засобів, форм і методів виховання.

Завдання позакласної та позашкільної роботи:

- закріплення, збагачення та поглиблення знань, набутих у процесі навчання;
- застосування знань на практиці;
- розширення загальноосвітнього кругозору учнів;
- формування наукового світогляду;
- вироблення вмінь і навичок самоосвіти;
- формування інтересів до різних галузей науки, техніки, мистецтва, спорту;
- виявлення і розвиток індивідуальних творчих здібностей та нахилів;
- організація дозвілля школярів, культурного відпочинку та розумних розваг;
- поширення впливу на учнів у різних напрямках виховання.

Позакласна робота будується як на загальних принципах виховання, так і має свої специфічні принципи.

Виховний захід – організована діяльність колективу, спрямована на досягнення певної виховної мети.

Специфічні принципи позакласної виховної роботи:

- *добровільний характер участі в ній.* Сприяє тому, що учні можуть обирати профіль занять за інтересами. Педагоги за таких умов повинні ретельно продумувати зміст занять, використовуючи нові, ще не відомі учням факти, форми і методи, які б посилювали їхній інтерес.
- *супільна спрямованість діяльності учнів.* Цей принцип вимагає, щоб зміст роботи гуртків, клубів та інших форм діяльності, відповідав потребам розбудови української держави, відображав досягнення сучасної науки, техніки, культури і мистецтва.
- *розвиток ініціативності і самодіяльності учнів.* У позакласній діяльності слід урахувати бажання школярів, їхні пропозиції, щоб кожен із них виконував цікаву для себе роботу.
- *розвиток винахідливості та творчості.* Під час занять перед учнями слід ставити завдання пошукового характеру: створення нових приладів, удосконалення наявних; приділення особливої уваги творчому підходу до справи тощо.
- *зв'язок з навчальною роботою.* Позакласна робота повинна бути логічним продовженням навчально-виховної роботи, яка здійснюється на уроках. Так, знання з природознавства можуть бути поглиблені й розширені під час проведення тематичного усного журналу, а з англійської мови – під час проведення заочної подорожі.
- *використання ігрових форм, цікавість, емоційність.* Реалізація цього принципу потребує широкого використання пізнавальних ігор, ігор з комп'ютерами, демонстрування цікавих дослідів тощо.

Позашкільні навчально-виховні заклади – широкодоступні заклади освіти. Які дають дітям та юнацтву додаткову освіту, спрямовану на здобуття знань, умінь і навичок за інтересами, забезпечують потреби особистості у творчій самореалізації та організації змістовного дозвілля.

До них належать палаци, будинки, станції, клуби й центри дитячої, юнацької творчості, дитячо-юнацькі спортивні школи, школи мистецтва, студії, бібліотеки, оздоровчі та інші заклади.

Такі заклади можуть бути комплексними і профільними. Комплексний – творчі об'єднання за інтересами (гуртки, секції, ансамблі, театри тощо). Профільний – забезпечує умови для розвитку природних нахилів та інтересів дітей і підлітків, задоволення їх потреб з певного напрямку діяльності.

Контрольні питання:

- ✓ Поясніть неоднотайність у педагогіці щодо визначення поняття «виховання».
- ✓ Сутність поняття «вихованість».
- ✓ Як Ви розумієте поняття «процесу виховання»?
- ✓ Назвіть структурні елементи процесу виховання.
- ✓ Охарактеризуйте ідеал і мету виховання на різних етапах розвитку суспільства.
- ✓ Перерахуйте основні показники рівня вихованості школяр.
- ✓ Охарактеризуйте поняття «позашкільні навчально-виховні заклади» й перелічити їх виховні функції.
- ✓ Розкрийте спільні й відмінні риси позакласної і позашкільної виховної роботи.

ПІСЛЯМОВА

Серед багатьох різних професій є одна особлива – педагог, поміж великої кількості важливих функцій якої найскладнішою є виховання. Особливість праці педагога полягає у тому, що об'єктом і продуктом її діяльності є людина. Не просто особистість людини, її фізична сутність та внутрішній світ, а духовність. Саме тому справедливо вважати, що професія педагога належить до найбільш важливих у сучасному світі.

Завдання школи сьогодні – забезпечити всебічний розвиток особистості кожного учня, створивши необхідні для цього умови. Реалізація цієї мети покладена на педагогічний колектив сучасної школи, однак, більшою мірою, на класного керівника, який повинен володіти, задля цього, певними вміннями та навичками з теорії та методики виховання, методами, прийомами, технологіями організації виховного процесу, безпосереднього здійснення виховної роботи.

В Україні історично склалася своя система виховання, яка максимально враховує національні риси і самобутність українського народу. Головною метою національного виховання на сучасному етапі, як зазначено у Концепції національного виховання, є передача молодому поколінню соціального досвіду, багатства духовної культури народу, його національної ментальності, своєрідності погляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України, які включають в себе національну самосвідомість, розвинені духовність, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, розумову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і таланту.

Укладачі навчального посібника «Методика виховної роботи» узагальнили багаторічний досвід власної наукової та практичної діяльності, провели ґрунтовний теоретичний аналіз підручників і навчальних посібників з метою систематизації здобутків та практики видатних вітчизняних дослідників щодо теорії і методики виховної роботи у закладах загальної середньої освіти.

Зібрані у посібнику матеріали допомагають поглибити та систематизувати наукові знання та практичні вміння з теорії і методики виховної роботи, доступність тексту мотивує здобувачів освіти до самостійного вивчення дисципліни, що, у свою чергу, сприяє самонавчанню, саморозвитку та самовдосконаленню особистості майбутнього вчителя.

Викладені у посібнику положення не вичерпують усіх аспектів досліджуваної проблематики і не претендують на повноту та завершеність.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Список рекомендованої літератури до теми 1.

Основні завдання та зміст курсу. Система виховання у закладі загальної середньої освіти.

1. Андросчук І. В. Андросчук І.П. Методика виховної роботи : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 320 с.
2. Безбородих С. М. Теорія і методика виховання молодших школярів: навч.- метод. посіб. для студентів та вчителів. ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Київ : Талком, 2019. 245 с.
3. Кондрашова, Л.В., Лаврентьєва, О.О., Зеленкова, Н.І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник. Кривий Ріг : КДПУ, 2008. 187 с.
4. Загальна педагогіка. Лекції : навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Бабакіна та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2022. 317 с. URL: <http://surl.li/qkulc> (дата звернення 15.08.2023).
5. Кирита В. Фенчак Л. Особливості навчання сучасних школярів через призму теорії поколінь. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 травня 2022 р., м. Мукачево)*. Мукачево : Вид-во МДУ, 2022. С.93-95. URL: <http://surl.li/qkukm> (дата звернення 15.08.2023).
6. Словник термінів і понять сучасної освіти / уклад. : Л. М. Михайлова, О. В. Пагава, О. В. Проніна ; за заг. ред. Л. М. Михайлової. Сєверодонецьк, 2020. 194 с.
7. Практикум з педагогіки / за заг. ред.проф. О.А. Дубасенюк. 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2017. – 546 с.
8. Кузьмінський А.І., Омеляненко С.В. Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посібн. Київ: Знання, 2012. 262 с.

Список рекомендованої літератури до теми 2.

Виховна робота у Новій українській школі. Особливості виховної роботи з різними віковими групами.

1. Андросчук І. В. Андросчук І.П. Методика виховної роботи : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 320 с.
2. Безбородих С. М. Теорія і методика виховання молодших школярів : навч.- метод. посіб. для студентів та вчителів. ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Київ : Талком, 2019. 245 с.
3. Блудова Ю., Ільїна О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до створення безпечного освітнього середовища в умовах Нової

української школи. *Педагогіка та психологія: сучасний стан розвитку наукових досліджень та перспективи* : Міжнародна науково-практична конференція (м. Запоріжжя, 20–21 листопада 2020 р.) Запоріжжя 2020. С. 11-13.

4. Блудова Ю.О. Створення безпечного освітнього середовища в педагогічних закладах вищої освіти. *Organization of educational process in the field of pedagogy and psychology in Ukraine and EU countries : scientific and pedagogic internship* (Lublin, January 20 – February 28, 2020). Poland, 2020. P. 14–18.

5. Бойченко В.В. Полікультурне виховання учнів початкової школи: теорія і методика : монографія. Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань : Сочінський М.М. [вид.], 2016. 187 с.

6. Водолазька Т. В. Вчителі як творці освітнього середовища Нової української школи. *Управління школою*. 2019. № 1–3. С. 73–74.

7. Вознюк І. Особливості реформування початкової освіти в Україні. *Підвищення професіоналізму фахівця засобами інноваційних педагогічних технологій: збірник матеріалів XXVI Міжнародна науково-практичної конференції 6-7 грудня 2022 року*, 2023. С. 160-168. URL: <http://surl.li/luleq> (дата звернення 14.08.2023).

8. Волкова Н.П. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2009. 616 с.

9. Гурський В.А., Присакар В.В. Теорія виховання. Управління навчально-виховним процесом. 2-е вид., допов. і перероб. Педагогіка : навч. посіб. для студентів ВНЗ : у 2 кн. Кам'янець-Подільський : Медобори, 2015. Кн. 2 : 2015. 219 с.

10. Десятник К.В. Електронний курс «Методика виховної роботи» для студентів спеціальності 013 Початкова освіта освітнього ступеня бакалавр. Microsoft Office 365 ВНУ імені Лесі Українки, 2020. URL : <http://surl.li/qkulw> (дата звернення 14.11.2023).

11. Загальна педагогіка. Лекції : навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Бабакіна та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2022. 317 с. URL: <http://surl.li/qkulc> (дата звернення 15.08.2023).

12. Загальна педагогіка. Практичні та семінарські заняття: навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Бабакіна та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2022. 164 с.

13. Заїка В.М. Теорія поколінь: поняття та сутність. *Молодь: освіта, наука, духовність. Youth: education, science, spirituality* : тези доповідей XVI Всеукр. наук. конф., м. Київ, 16–18 квітня 2019 р. У III част., ч. II. К. : Університет «Україна», 2019. С. 345-346.

14. Казанжи І. Теорія і методика виховної роботи в школі I ступеня : навчальний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014. 296 с.

15. Кондрашова Л.В., Лаврентьєва О.О., Зеленкова Н.І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л.В. Кондрашова, О.О. Лаврентьєва, Н.І. Зеленкова. Кривий Ріг : КДПУ, 2008 187 с.
16. Марків В.М. Теорія виховання : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг : КП, 2015. 241 с.
17. Матвійчук О. Теорія поколінь: чому ми різні та як порозумітися один з одним. Практика управління дошкільним закладом. 2018. № 7. С. 36-41.
18. Методика виховної роботи. Практикум : навчально-методичний посібник для студ. пед. ун-тів / кол. авт.; ред. О.О. Лаврентьєва. Кривий Ріг : КДПУ, 2011. 102 с.
19. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі : Указ Президента України від 25 травня 2020 року № 195. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text> (дата звернення 25.12.2023).
20. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ : МОН України, 2016. 34 с.
21. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / під заг. ред. Бібік Н.М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
22. Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання: навч. посіб. Київ, 2018. 415 с.
23. Освітньо-професійна програма «Початкова освіта» для першого (бакалаврського) рівня за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальність 013 Початкова освіта : затв. рішенням Вченої ради Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради від 7.06.2023 р. протокол № 12. URL : <http://surl.li/npdul> (дата звернення 24.10.2023).
24. Положення про дистанційне навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 (редакція від 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 10.11.2023)
25. Пономарьова Г.Ф. Виховання майбутнього педагога: теорія і практика : монографія. Комунал. закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. Харків : Ранок, 2014. 48 с.
26. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17 квіт. 2002 р. № 347. *Нормативно-правове забезпечення освіти* : у 4 ч. Харків: Основа, 2004. Ч. 1. С. 3–24.
27. Про оздоровлення та відпочинок дітей : Закон України від 4 вер. 2008 року № 375-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17#Text> (дата звернення 21.11.2023).
28. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/2145-19> (дата звернення: 22.11.2023).
29. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. №463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 25.11.2023).
30. Робота класного керівника в умовах дистанційного навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій : методичні

рекомендації / упор. Т. В. Блужан, за ред. І. В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОППО, 2021. 32 с.

31. Словник термінів і понять сучасної освіти / уклад. : Л.М. Михайлова, О.В. Пагава, О.В. Проніна ; за заг. ред. Л.М. Михайлової. Сєверодонецьк, 2020. 194 с.

32. Холковська І.Л. Методика виховної роботи: Курс лекцій. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. 192 с.

33. Чайка В.М. Основи дидактики : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2011. 240 с.

34. Шість цеглинок в освітньому просторі школи: методичний посібник / упорядник О. Рома. Київ: The Lego Foundation, 2018. 32 с.

35. Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році : лист Міністерства освіти і науки України від 24 серпня 2023 р. № 1/12702-23. Київ, 2023. URL : <http://surl.li/kpgah> (дата звернення 23.11.2023).

36. Ярошук Л. Теорія та методика виховання: навч. посіб. Бердянськ, 2019. 400 с.

37. Ярошук Л.Г. Методика виховної роботи : навч.-метод. комплекс. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2012. 320 с.

Список рекомендованої літератури до теми 3.

Планування виховної роботи. Основні напрями виховної роботи в сучасній школі.

1. Освітньо-професійна програма «Початкова освіта» для першого (бакалаврського) рівня за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальність 013 Початкова освіта : затв. рішенням Вченої ради Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради від 7.06.2023 р. протокол № 12. URL : <http://surl.li/npdul> (дата звернення 24.10.2023).

2. Про оздоровлення та відпочинок дітей : Закон України від 4 вер. 2008 року № 375-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17#Text> (дата звернення 24.10.2023).

3. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. №463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 19.10.2023).

4. Стратегія розвитку системи вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. URL: <http://surl.li/mpqh> (дата звернення: 11.10.2023).

5. Андрощук І. В. Андрощук І.П. Методика виховної роботи : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 320 с.

6. Безбородих С. М. Теорія і методика виховання молодших школярів : навч.- метод. посіб. для студентів та вчителів. ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Київ : Талком, 2019. 245 с.

7. Блудова Ю.О. Створення безпечного освітнього середовища в педагогічних закладах вищої освіти. *Organization of educational process in the*

field of pedagogy and psychology in Ukraine and EU countries : scientific and pedagogic internship (Lublin, January 20 – February 28, 2020). Poland, 2020. P. 14–18.

8. Водозазька Т. В. Вчителі як творці освітнього середовища Нової української школи. *Управління школою*. 2019. № 1–3. С. 73–74.

9. Вознюк І. Особливості реформування початкової освіти в Україні. *Підвищення професіоналізму фахівця засобами інноваційних педагогічних технологій: збірник матеріалів XXVI Міжнародна науково-практичної конференції 6-7 грудня 2022 року*, 2023. С. 160-168. URL: <http://surl.li/luleq> (дата звернення 14.10.2023).

10. Загальна педагогіка. Лекції : навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Бабакіна та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2022. 317 с.

11. Загальна педагогіка. Практичні та семінарські заняття: навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Бабакіна та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2022. 164 с.

12. Кондрашова Л.В., Лаврентьєва О.О., Зеленкова Н.І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л.В. Кондрашова, О.О. Лаврентьєва, Н.І. Зеленкова. Кривий Ріг : КДПУ, 2008 187 с.

13. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ : МОН України, 2016. 34 с.

14. Нова українська школа: poradник для вчителя / під заг. ред. Бібік Н.М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

15. Омельяненко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання: навч. посіб. Київ, 2018. 415 с.

16. Робота класного керівника в умовах дистанційного навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій : методичні рекомендації / упор. Т. В. Блужан, за ред. І. В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОППО, 2021. 32 с.

17. Холковська І.Л. Методика виховної роботи: Курс лекцій. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. 192 с.

18. Шість цеглинок в освітньому просторі школи: методичний посібник / упорядник О. Рома. Київ: The Lego Foundation, 2018. 32 с.

19. Ярошук Л. Теорія та методика виховання: навч. посіб. Бердянськ, 2019. 400 с.

20. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В. Пономаренко, Т. Воронцова, О. Сакович та ін. Київ : Алатон, 2020. 64 с. URL : <https://cutt.ly/2Rm59JS> (дата звернення 24.10.2023).

21. Бойченко В.В. Полікультурне виховання учнів початкової школи: теорія і методика : монографія. Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань : Сочінський М.М. [вид.], 2016. 187 с.
22. Волкова Н.П. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2009. 616 с.
23. Гурський В.А., Присакар В.В. Теорія виховання. Управління навчально-виховним процесом. 2-е вид., допов. і перероб. Педагогіка : навч. посіб. для студентів ВНЗ : у 2 кн. Кам'янець-Подільський : Медобори, 2015. Кн. 2 : 2015. 219 с.
24. Десятник К.В. Електронний курс «Методика виховної роботи» для студентів спеціальності 013 Початкова освіта освітнього ступеня бакалавр. Microsoft Office 365 ВНУ імені Лесі Українки, 2020. URL : <http://surl.li/qkulw> (дата звернення 21.10.2023).
25. Казанжи І. Теорія і методика виховної роботи в школі І ступеня : навчальний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014. 296 с.
26. Методика виховної роботи. Практикум : навчально-методичний посібник для студ. пед. ун-тів / кол. авт.; ред. О.О. Лаврентьева. Кривий Ріг : КДПУ, 2011. 102 с.
27. Пономарьова Г.Ф. Виховання майбутнього педагога: теорія і практика : монографія. Комунал. закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. Харків : Ранок, 2014. 48 с.
28. Словник термінів і понять сучасної освіти / уклад. : Л.М. Михайлова, О.В. Пагава, О.В. Проніна ; за заг. ред. Л.М. Михайлової. Сєверодонецьк, 2020. 194 с.
29. Ярошук Л.Г. Методика виховної роботи : навч.-метод. комплекс. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2012. 320 с.

Список рекомендованої літератури до теми 4.

Вплив колективу на виховання особистості. Інструменти ефективного командування.

1. Булінг. Ситуація в Україні: Дитячий фонд ООН UNICEF, 2016. URL: <https://www.stopbullying.com.ua/adults/statistics> (дата звернення 14.10.2023).
2. Волкова Н.П. Педагогіка. Київ.: «Академія», 2012. 616 с.
3. Волкова Н.П., Лебідь О.В. Професійно-педагогічна комунікація викладачів закладів вищої освіти: виклики війни. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2022. № 1 (23). С.132-142.
4. Дикун М.В. Метод ненасильницької комунікації як шлях до ефективного спілкування. Національна ідентичність в мові і культурі: зб. наук. праць. Київ: Талком, 2019. С. 153-155.
5. Закон України від 18.12.2019 року №2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу № 51. ст. 1122.
6. Казанжи І. Теорія і методика виховної роботи в школі І ступеня. Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. 296 с.

7. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: навч. посіб. К.: Вища шк., 2005. 343 с.
8. Кондрашова, Л.В., Лаврентьєва, О.О., Зеленкова, Н.І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник. Кривий Ріг: КДПУ, 2008. 187 с.
9. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: навчальний посібник. Харків: «ОВС», 2002. 400 с.
10. Марків В. М. Теорія виховання : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг: КПП, 2015. 241 с.
11. Ожйова О.М. Булінг. Шкільний булінг: поняття та основні форми. Харків, НУА. 2009. С.158-163.
12. Розенберг М. Мова життя. Ненасильницьке спілкування. Харків: Ранок, 2020. 256 с.
13. Федорець А., Чернега Є. Мистецтво миру. Як працює ненасильницьке спілкування. The village. 2019. URL: <http://surl.li/lnett> (дата звернення 14.11.2023).
14. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Видавничий центр «Академія», 2007. 560 с.
15. Ярошук Л.Г. Методика виховної роботи. Навч.-метод. Комплекс. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 320 с.

Список рекомендованої літератури до теми 5. **Методика роботи з колективом батьків**

1. Андрощук І. В. Андрощук І.П. Методика виховної роботи : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 320 с.
2. Безбородих С. М. Теорія і методика виховання молодших школярів : навч.- метод. посіб. для студентів та вчителів. ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Київ : Талком, 2019. 245 с.
3. 23. Водолазька Т. В. Вчителі як творці освітнього середовища Нової української школи. Управління школою. 2019. № 1–3. С. 73–74.
4. Загальна педагогіка. Лекції : навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Бабакіна та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2022. 317 с.
5. Загальна педагогіка. Практичні та семінарські заняття: навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Бабакіна та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2022. 164 с.
6. Марків В.М. Теорія виховання : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг : КПП, 2015. 241 с.
7. 44. Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання: навч. посіб. Київ, 2018. 415 с.

8. Холковська І.Л. Методика виховної роботи: Курс лекцій. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. 192 с.
9. Ярощук Л. Теорія та методика виховання: навч. посіб. Бердянськ, 2019. 400 с.
10. Гурський В.А., Присакар В.В. Теорія виховання. Управління навчально-виховним процесом. 2-е вид., допов. і перероб. Педагогіка : навч. посіб. для студентів ВНЗ : у 2 кн. Кам'янець-Подільський : Медобори, 2015. Кн. 2 : 2015. 219 с.
11. Десятник К.В. Електронний курс «Методика виховної роботи» для студентів спеціальності 013 Початкова освіта освітнього ступеня бакалавр. Microsoft Office 365 ВНУ імені Лесі Українки, 2020. URL : <http://surl.li/qkulw> (дата звернення 21.10.2023).
12. Добош О. Педагогічний всеобуч для батьків дітей дошкільного віку: сучасний стан і перспективи розвитку // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: педагогіка . 2007. №5. URL: <http://surl.li/qkutd> (дата звернення: 20.08.2023).
13. Зайченко В.І. Педагогіка: підручник. 3-є видання, перероблене та доповнене. Київ: Видавництво Ліра-К, 2016. 608.
14. Вовчук І.С., Петік Ю.О. Батьківський всеобуч. Матеріали для роботи з батьками учнів 1-4 класів. Ч. 1. Харків : Вид. група «Основа», 2011. 128 с.
15. Довженко Т. О. Організація педагогічної просвіти батьків молодших школярів у сучасних умовах. Теорія та методика навчання та виховання. 2017. Вип. 42. С. 48-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ttmniv_2017_42_7 (дата звернення: 19.10.2023).
16. На урок. Освітній проєкт. План роботи та положення про батьківський всеобуч. URL: <https://naurok.com.ua/plan-roboti-ta-polozhennya-pro-batkivskiy-vseobuch-319529.html> (дата звернення: 19.09.2023).

Список рекомендованої літератури до теми 6.

Методика використання наочності. Робота з технічними засобами навчання та Інтернет-ресурсами. Методика роботи з конструктором LEGO у позакласній виховній роботі

1. 20 освітніх платформ, які стануть в пригоді вчителям на дистанційці. URL: <http://surl.li/qkuub> (дата звернення: 13.11.2023).
2. 35 інструментів для дистанційного навчання – добірка НУШ. URL: <http://surl.li/aoafm> (дата звернення: 27.09.2023).
3. Андрощук І. В. Андрощук І.П. Методика виховної роботи : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 320 с.
4. Безбородих С. М. Теорія і методика виховання молодших школярів: навч.- метод. посіб. для студентів та вчителів. ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Київ : Талком, 2019. 245 с.
5. Вознюк І. Особливості реформування початкової освіти в Україні. Підвищення професіоналізму фахівця засобами інноваційних

педагогічних технологій: збірник матеріалів XXVI Міжнародна науково-практичної конференції 6-7 грудня 2022 року, 2023. С.160-168. URL: <http://surl.li/luleq> (дата звернення 14.08.2023).

6. Гра по-новому, навчання по-іншому: методичний посібник / упорядник О. Рома. Київ: The Lego Foundation, 2018. 44 с.

7. Єрмоменко О.А. Діджиталізація процесу підготовки вчителів початкової школи. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 8 (346), Ч. II. С. 255-264. DOI: 10.12958/2227-2844-2021-8(346)-2-255-264.

8. Концепція створення освітніх онлайн-ресурсів для дітей молодшого шкільного віку: освітні матеріали платформи «Всеукраїнська школа онлайн». Київ, 2022. 36 с.

9. Ларіонова Н. Електронні освітні ігрові ресурси в освітньому процесі початкової школи: науково-методичний посібник. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 96 с.

10. Методика використання мультимедіа-технологій на уроці. *Школа-плюс*: веб-сервіс для батьків і вчителів. URL: <http://surl.li/hcita> (дата звернення 15.10.2023).

11. Нова українська школа: організація дистанційного і змішаного навчання у початковій школі : навч.-метод. посіб. / О. О. Трипольська, О. А. Блізнякова, О. В. Вовк та ін. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 208 с.

12. Олійник Л. М. Засоби та інструментарій дистанційного навчання в початковій школі : навчально-методичний посібник. Миколаїв : ОІППО, 2021. 40 с.

13. Робота класного керівника в умовах дистанційного навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій : методичні рекомендації / упор. Т. В. Блужан, за ред. І. В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОІППО, 2021. 32 с.

14. Романюк А.А. Особливості застосування сучасних засобів наочності у початковій школі в контексті нових педагогічних парадигм. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2016. Вип. 13 (2). С.140–144. URL: <http://surl.li/nvrmq> (дата звернення 15.10.2023).

15. Спілкуємося на відстані: віртуальний освітній простір закладу загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / авт.- укл.: М.Є. Смирнова, М.С. Астахова, О.О. Байназарова, Г.Л. Вороніна, Т.С. Китиченко, О.В. Колісник; за заг. ред. Л.Д. Покроєвої. Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2023. 128 с.

16. Чайка В. М. Основи дидактики : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2011. 240 с.

17. Шість цеглинок в освітньому просторі школи: методичний посібник / упорядник О. Рома. Київ: The Lego Foundation, 2018. 32 с.

Список рекомендованої літератури до теми 7.
Методика проведення бесід: робота з художніми творами.

1. Коваль Г.П., Іванова Л.І., Суржур Т.Б., Методика читання: Навч. посібник, Тернопіль 2009, 280 с.

18. Романюк С., Богданець-Білоskalенко Н. Методика роботи над літературним твором з молодшими школярами. URL: <http://surl.li/qkuvb> (дата звернення 14.09.2023).

2. Савченко О.Я., Методика читання в початкових класах: Посіб. для вчителя, Київ 2007, 334 с.

3. Фенцик О. Повноцінне сприйняття молодшими школярами художніх творів на уроках літературного читання. *Початкова школа*. 2011, № 11, с. 9–15.

Список рекомендованої літератури до теми 8. **Методика проведення ігор, вікторин, конкурсів і свят.**

1. Блудова Ю.О. Підготовка майбутніх вчителів до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з дітьми молодшого шкільного віку. *Scientific discoveries : projects, strategies and development : International scientific and practical conference (Edinburgh October 25, 2019)*. UK : European Scientific Platform. Vol. 2. P. 125–127.

2. Блудова Ю.О., Ільїна О.О. Геймізація освітнього процесу в Новій українській школі. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 27. Том 1. С. 169-173.

3. Блудова Ю.О., Клименко О.В. Використання дидактичної гри як активного методу навчання майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. *Тенденції сучасної підготовки майбутніх учителів початкової школи* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (6-7 жовт. 2022 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т початкової освіти [та ін.] ; [голов. ред. О. А. Комар ; редкол.: О. В. Кравчук, Т. Я. Грітченко, О. В. Лоюк [та ін.] ; відп. за вип. Б. А. Якимчук]. Умань, 2022. 27-30 с.

4. Дудіцька С. П., Медвідь А. М., Царик А. П. Рухливі ігри з методикою викладання : навч.-метод.посіб. Видавництво : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2020, 225 с.

5. Кондрашова, Л.В., Лаврентьєва, О.О., Зеленкова, Н.І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л.В.Кондрашова, О.О.Лаврентьєва, Н.І.Зеленкова. Кривий Ріг : КДПУ, 2008 187 с.

6. Костюкевич В. М. Організація і проведення змагань зі спортивних ігор : посіб. Видавництво : Центр навчальної літератури, 2019, 2016 с.

7. Марченко І. Г, Шевченко І. М. Створення спільноти класу через застосування ігор під час організації та проведення ранкових зустрічей. Початкове навчання та виховання. 2019. № 16–18. С. 3–7.

8. Чернишенко Т. М. Теорія і методика рухливих ігор і забав у запитаннях і відповідях : посіб. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2018. 164 с.

9. Шутько В.В. Методика застосування рухливих ігор : навч.-метод.посіб. Видавництво : Криворізький державний педагогічний університет, 2016. 145 с.

10. Ігри, конкурси, розваги. URL: <https://ped-kopilka.com.ua/igry-konkursy-razvlechenija/> (дата звернення 21.10.2023).

11. Сайт «Всеосвіта». Бібліотека методичних матеріалів. Спортивні та рухливі ігри. Правила та умови їх проведення. URL: <http://surl.li/qkuym> (дата звернення 21.10.2023).

12. Сайт «Всеосвіта». Бібліотека методичних матеріалів. Рухливі ігри як основний засіб розвитку фізичних якостей. URL: <http://surl.li/qkuyw> (дата звернення 23.10.2023).

Список рекомендованої літератури до теми 9.

Методика організації ранкових зустрічей у початковій школі

1. «Доброго ранку! Ми раді, що ви тут!». Посібник для педагогів з проведення ранкової зустрічі. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2016. 52 с.

2. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В. Пономаренко, Т. Воронцова, О. Сакович та ін. Київ : Алатон, 2020. 64 с. URL: <https://cutt.ly/2Rm59JS> (дата звернення 23.10.2023).

3. БлудоваЮ.О. Створення безпечного освітнього середовища в педагогічних закладах вищої освіти. *Organization of educational process in the field of pedagogy and psychology in Ukraine and EU countries : scientific and pedagogic internship* (Lublin, January 20 – February 28, 2020). Poland, 2020. P. 14–18.

4. Водолазька Т. В. Вчителі як творці освітнього середовища Нової української школи. Управління школою. 2019. № 1–3. С. 73–74.

5. Вчимося жити разом. Посібник для вчителя з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (початкова школа) / Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. Київ : Видавництво «Алатон», 2017. 232 с.

6. Гарачук Т.В. Роль ранкової зустрічі в освітній системі Нової української школи. Інноваційна педагогіка. Випуск 36. 2021. С. 137-142.

7. Крокуємо до успіху : ранкові зустрічі : навчально-методичний посібник / уклад. : Н. Б. Ларіонова, Н. М. Стрельцова, М. О. Банник. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 114 с.

8. Лимар Ю. Підготовка майбутніх учителів до проведення ранкових зустрічей у початковій школі. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2018. № 2(25). С. 180–185.

9. Марченко І. Г, Шевченко І. М. Створення спільноти класу через застосування ігор під час організації та проведення ранкових зустрічей. Початкове навчання та виховання. 2019. № 16–18. С. 3–7.

10. Нова українська школа. Ранкова зустріч: що це і навіщо? Початкове навчання та виховання. 2017. № 28–29. С. 6–11.

11. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
12. Рибак О. Ранкова зустріч як педагогічна технологія розвитку комунікативної компетентності. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 29, том 3, 2020. С. 239-244.
13. Рибак О. Ранкова зустріч як педагогічна технологія розвитку комунікативної компетентності учня. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 29. Т. 3. С. 239–244.
14. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. Київ : Український фонд «Благополуччя дітей», 2018. 56 с.
15. Bludova Yu., Vasilenko O., Ilyina O. Formation of professional tolerance of future teachers as a socially significant value. Enrichment of the pedagogical cluster of educational services : international collective monograph / edited by G. F. Ponomarova, A.A. Kharkivska, L.O. Petrychenko and other; Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council. – Publishing house OKTAN PRINT s.r.o., 2022. – 218-244 p.

Список рекомендованої літератури до теми 10.

Методика проведення екскурсій і заочних (віртуальних) подорожей.

1. Васютіна Т. Дидактичні можливості музейної педагогіки та віртуальних екскурсій у навчанні молодших школярів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 29, том 1, 2020. С. 236-241.
2. Васютіна Т. Методичні особливості проведення екскурсій з природознавства у початковій школі. *Початкова школа*. 2017. № 6. С. 23-26
3. Гаврилова О.В. Сучасні тенденції розвитку туризму. *Застосування інтерактивних методів роботи у екскурсійній практиці*. 2016. Миколаїв : ВП "МФ КНУКіМ". С. 156– 159.
4. Гільберг Т., Тарнавська С., Павич Н. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1 – 2 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу: навч.-метод. Посібник. Київ: Генеза, 2019. 256 с.
5. Коваль В. Підготовка вчителів початкової школи до проведення екскурсій. *Рідна школа*. 2015. № 1-2. С. 24-27.
6. Медведєва Л. Роль шкільних екскурсій у формуванні відповідального ставлення до природи. *Початкова школа*. 2012. № 30. С. 13-16.
7. Природнича освіта у початковій школі: історія, теорія, практика: навч. посіб. для вчителів початкових класів / уклад. А. М. Мартін, Н. В. Тарапака. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2023. 60 с.
8. Сорока Т. Роль екскурсій на природу у вихованні учнів. *Початкова освіта*. 2014. № 34. С. 5-6.

Список рекомендованої літератури до теми 11.

Методика підготовки і проведення квестів і веб-квестів

1. 20 освітніх платформ, які стануть в пригоді вчителям на дистанційці. URL: <http://surl.li/qkuub> (дата звернення: 13.11.2023).
2. 35 інструментів для дистанційного навчання – добірка НУШ. URL: <http://surl.li/aoafm> (дата звернення: 27.09.2023).
3. Агафонова О.О. Web-квест як засіб формування інформаційної компетентності на уроках математики та в позакласній роботі: навчально-методичний посібник. Житомир, 2019. 39 с.
4. Андрощук І. В. Андрощук І.П. Методика виховної роботи : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 320 с.
5. Большакова І., Пристінська М., Ареф'єва В. Квести в початковій школі. Київ : Вид. дім «Перше вересня», 2016. 136 с.
6. Вознюк І. Особливості реформування початкової освіти в Україні. *Підвищення професіоналізму фахівця засобами інноваційних педагогічних технологій: збірник матеріалів XXVI Міжнародна науково-практичної конференції 6-7 грудня 2022 року*, 2023. С. 160-168. URL: <http://surl.li/luleq> (дата звернення 14.10.2023).
7. Єрмоменко О.А. Діджиталізація процесу підготовки вчителів початкової школи. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 8 (346), Ч. II. С. 255-264. DOI: 10.12958/2227-2844-2021-8(346)-2-255-264.
8. Забояк Г.М. Використання квест-технології як засобу активізації навчальної діяльності учнів. URL: <http://surl.li/qkvqn> (дата звернення: 13.11.2023).
9. Концепція створення освітніх онлайн-ресурсів для дітей молодшого шкільного віку: освітні матеріали платформи «Всеукраїнська школа онлайн». Київ, 2022. 36 с.
10. Ларіонова Н. Електронні освітні ігрові ресурси в освітньому процесі початкової школи: науково-методичний посібник. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 96 с.
11. Лемешко А.Л. Використання квест-технологій на уроках інформатики для активізації пізнавальної діяльності учнів / *ІМІДЖ: інформаційний методичний і дидактичний журнал*. Вип. 22. URL: <https://imidg.ucoz.ua/elgurnal/vyp22/6/lemeshkostattja.pdf> (дата звернення: 13.11.2023).
12. Методика використання мультимедіа-технологій на уроці. *Школа-плюс*: веб-сервіс для батьків і вчителів. URL: <http://surl.li/hcita> (дата звернення 15.10.2023).
13. Нечипоренко Н.М. Сучасний підхід до створення веб-квесту. *Використання квест-технологій для активізації пізнавальної діяльності учнів* : збірник матеріалів обласної веб-конференції (м. Черкаси, 21 квітня 2016 р.). Черкаси: Видавництво КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2016. С. 33–36.
14. Нова українська школа: організація дистанційного і змішаного навчання у початковій школі : навч.-метод. посіб. / О. О. Трипольська, О. А. Блізнякова, О. В. Вовк та ін. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 208 с.

15. Потапова Н.В. Особливості використання веб-квестів в освітньому процесі в умовах дистанційного навчання. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика*: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. 31 березня – 02 квітня 2021 року. М. Харків. С. 126–129.

16. Робота класного керівника в умовах дистанційного навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій : методичні рекомендації / упор. Т. В. Блужан, за ред. І. В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОППО, 2021. 32 с.

17. Сокол І.М. Впровадження квест-технології в освітній процес: навч. посіб. Запоріжжя: Акцент Інвест-трейд, 2013. 87 с.

18. Спілкуємося на відстані: віртуальний освітній простір закладу загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / авт.- укл.: М.Є. Смирнова, М.С. Астахова, О.О. Байназарова, Г.Л. Вороніна, Т.С. Китиченко, О.В. Колісник; за заг. ред. Л.Д. Покроєвої. Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2023. 128 с.

19. Танабаш А.О. Квест-гра як сучасна інноваційна форма взаємодії між суб'єктами навчального процесу у позашкільній: методичні рекомендації. Маріуполь, 2020. 59 с.

20. Шемшур В.М. Використання квест-технологій для активізації пізнавальної діяльності учнів : збірник матеріалів обласної веб-конференції/ В.М. Шемшур, Б.С. Безпоясний. Черкаси: Видавництво КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2016. 56 с. URL: <http://surl.li/nvrrs> (дата звернення: 13.11.2023).

Список рекомендованої літератури до теми 12.

Методика роботи з лепбуками і коміксами, їх використання у виховній роботі

1. 20 освітніх платформ, які стануть в пригоді вчителям на дистанційці. URL: <http://surl.li/qkuub> (дата звернення: 13.11.2023).

2. 35 інструментів для дистанційного навчання – добірка НУШ. URL: <http://surl.li/aoafm> (дата звернення: 27.09.2023).

3. Андрощук І. В. Андрощук І.П. Методика виховної роботи : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 320 с.

4. Блудова Ю.О., Ільїна О.О. Особливості використання коміксів як інтерактивного методу навчання. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XII: Якісні дослідження для покращення життя людини / [Ред.: Я. Іжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль: Посвіт, 2022. С. 41-43.

5. Вознюк І. Особливості реформування початкової освіти в Україні. *Підвищення професіоналізму фахівця засобами інноваційних педагогічних технологій: збірник матеріалів XXVI Міжнародна науково-практичної конференції 6-7 грудня 2022 року*, 2023. С. 160-168. URL: <http://surl.li/luleq> (дата звернення 14.08.2023).

6. Дудар Л.М. Лепбук – педагогічна ідея для колективної роботи, що не закінчується після дзвінка / *Формула НУШ: реалізація за ключовими компонентами*: матеріали конференції. 15-16 грудня 2020 р. URL: <https://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/ksdpounush/paper/view/350/344> (дата звернення: 13.11.2023).
7. Єрмоєнко О.А. Діджиталізація процесу підготовки вчителів початкової школи. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 8 (346), Ч. II. С. 255-264. DOI: 10.12958/2227-2844-2021-8(346)-2-255-264.
8. Концепція створення освітніх онлайн-ресурсів для дітей молодшого шкільного віку: освітні матеріали платформи «Всеукраїнська школа онлайн». Київ, 2022. 36 с.
9. Ларіонова Н. Електронні освітні ігрові ресурси в освітньому процесі початкової школи: науково-методичний посібник. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 96 с.
10. Лілік О. Особливості використання коміксів на уроках української літератури / *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т.Г. Шевченка. 2021. С.185–197. URL: <http://surl.li/prxec> (дата звернення: 13.11.2023).
11. Нова українська школа: організація дистанційного і змішаного навчання у початковій школі : навч.-метод. посіб. / О. О. Трипольська, О. А. Блізнякова, О. В. Вовк та ін. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 208 с.
12. Плячок А.О., Олійник В.В. Використання технології «лепбук в роботі з дошкільниками: навчально-методичний посібник. Вінниця: КУ «ММК», 2017. 45 с.
13. Потапова Н.В., Отрошко Т.Ф. Особливості використання коміксів на уроках у початковій школі. *Актуальні проблеми педагогічно освіти: новації, досвід та перспективи*: збірник тез доповідей І Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. 10 квітня 2020 року. Запоріжжя, Україна. С.47–49.
14. Робота класного керівника в умовах дистанційного навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій : методичні рекомендації / упор. Т. В. Блужан, за ред. І. В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОШПО, 2021. 32 с.
15. Спілкуємося на відстані: віртуальний освітній простір закладу загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / авт.- укл.: М.Є. Смирнова, М.С. Астахова, О.О. Байназарова, Г.Л. Вороніна, Т.С. Китиченко, О.В. Колісник; за заг. ред. Л.Д. Покроєвої. Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2023. 128 с.

Список рекомендованої літератури до теми 13. **Методика підготовки і проведення виховної години**

1. Безбородих С. М. Теорія і методика виховання молодших школярів : навч.- метод. посіб. для студентів та вчителів. ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Київ : Талком, 2019. 245 с.

2. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 13.10.2023).
3. Загальна педагогіка. Лекції : навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Бабакіна та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2022. 317 с.
4. Загальна педагогіка. Практичні та семінарські заняття: навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Бабакіна та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2022. 164 с.
5. Казанжи І. Теорія і методика виховної роботи в школі І ступеня. Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. 296 с.
6. Кондрашова, Л.В., Лаврентьєва, О.О., Зеленкова, Н.І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник. Кривий Ріг: КДПУ, 2008. 187 с.
7. Лисенко Н.В. Педагогіка початкової школи: матеріали до хрестоматії з дисципліни. - Івано-Франківськ : НБ ПНУ, 2018. 27 с.
8. Методичний путівник класного керівника Нової української школи : збірник методичних матеріалів / А. Дубяга, О. Золотар ; за заг. ред. А. Дубяги. Краматорськ : Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2021. 44 с.
9. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти : пос. для вчителів і методистів початкового навчання / 2-ге вид., доповн., переробл. Київ : Богданова А. М., 2009. 225 с.
10. Ярошук Л. Г. Теорія та методика виховання: навч. посіб. Бердянськ, 2019. 400 с.

Список рекомендованої літератури до теми 14.

Особливості організаційно-виховної роботи у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку

1. Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей»: прийнятий 4 вер. 2008 року № 375-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17#Text> (дата звернення: 10.01.2024).
2. Методичні рекомендації щодо організації та проведення літньої педагогічної практики студентів III курсу в дитячих оздоровчих закладах / укл. Н. В. Волкова, Н. І. Зеленкова, А. К. Зичков, С. М. Щербина. Кривий Ріг: Вид-во КДПУ, 2017. 148 с.
3. П'ятницька Д.В., Грищенко Л.К., Журавльова І.М., Аксьонов В.В. Вихователю дитячого закладу оздоровлення та відпочинку про фізичне виховання : методичні настанови. Харків, 2019. 119 с.

4. Сучасний табірний збір Навчально-методичний посібник: за наук. ред. Сбруєвої А.А., укладачі Осьмук Н.Г., Чистякова І.А. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. 116 с.
5. Організаційно-виховна практика студентів у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку : методичні рекомендації студентам-практикантам / уклад. Балацінова А.Д. ; заг. ред. Золотухіна С.Т. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2014. 50 с.
6. Попадич О.О. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Методика виховної роботи у початковій школі» для студентів спеціальності 013 «Початкова освіта». Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 87 с.
7. Лаппо В.В., Методика виховної роботи в літніх оздоровчих таборах – навчальний посібник. Вид. «НАІР» Івано-Франківськ, 2012. 299 с.
8. Державний соціальний стандарт оздоровлення та відпочинку дітей: затв. наказом Мінсім'ямолодьспорту України від 13.08.2009 №2881 та зареєстр. в Міністерстві юстиції України 10.09.2009 за № 854/16870 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0854-09>. (дата звернення: 10.01.2024).
9. Методика проведення виховних заходів: навчальний посібник / уклад.: В.В. Макаруч, А.В. Добридень, Н.А. Коломієць, І.Г. Резніченко. 2-ге видання, виправлене, доповнене. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2015. 139 с.

Список рекомендованої літератури до теми 15.

Дозвіллєва діяльність.

1. Воловик А. Педагогіка дозвілля: підручник. Харків, 2010. 230 с.
2. Ковальчук Т.І. Основи педагогічної дозвіллєвої діяльності: навчальний посібник. К. : ДАКККіМ, 2010. Ч. І. 277 с.
3. Ковальчук Т.І. Основи педагогічної дозвіллєвої діяльності: навчальний посібник. К. : ДАКККіМ, 2010. Ч. ІІ. 224 с.
4. Ковальчук Т.І. Організаторська робота у сфері дозвілля: Тлумачний словник-довідник соціального педагога. К. : НАКККіМ, 2012. 360 с.
5. Ковальчук Т.І. Педагогіка дозвілля: теорія і практика : монографія. К. : НАКККіМ, 2011. 420 с.
6. Методичні рекомендації по визначенню новітніх форм організації дозвілля та їх застосування в роботі. URL: <http://surl.li/edvqgb> (дата звернення: 10.01.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для вивчення класного учнівського колективу

1. Віковий склад класу.
2. Пізнавальний рівень, загальний розвиток учнів.
3. Працездатність і успішність учнів.
4. Громадське обличчя класу.
5. Чи є угруповання в колективі за діловими інтересами або негативного характеру? Як учні ставляться один до одного? Як ставляться до класних справ?
6. Чи полюбляють учні разом проводити час у школі і поза нею?
7. Чи дружать хлопці з дівчатами? Чи захищають хлопці дівчат?
8. Чи немає в класі кругової поруки? Якщо є, то в чому вона виявляється?
9. Чи переживають учні успіхи і невдачі свого класу, чи вболівають за свій колектив?
10. Чи вміють учні самі організовуватися для виконання колективних справ? Чи вміють вони розподіляти між собою роботу і раціонально її виконувати?
11. Чи вміють терпеливо і уважно вислуховувати один одного?
12. Чи виконують розпорядження уповноважених осіб? Які вчинки своїх товаришів схвалюють? Які осуджують?
13. Чи є розходження між тим, що учні говорять, і тим, що роблять?
14. Наявність критики і самокритики в класі?
15. Що зв'язує учнів: спільне місце проживання, місце за партою, інтереси, спільна праця?
16. Де дружать учні? Тільки в школі чи поза нею?
17. Чи уважні до своїх товаришів? Чи прагнуть допомогти їм? В чому ця допомога виявляється?
18. Чи вимогливі учні до своїх друзів? Чи вміють її проявити?
19. Як клас ставиться до дезорганізаторів, відмінників, активу, невстигаючих?
20. Чи правильно ставляться учні до товаришів з фізичними вадами?
21. Який склад активу класу? Офіційний актив і фактичний актив.
22. Чи має актив авторитет? Який актив переважає: постійний чи змінний.
23. Чи знають у класі про те, чим живе школа, інші класні колективи?
24. Чи вносяться в класі пропозиції щодо поліпшення життя класу?
25. Чи виконує клас загальношкільні доручення?
26. Який характер зв'язків класного колективу з учнями іншого класу? (Шефство, змагання, спільні справи).

27. Загальний морально-психологічний клімат колективу.

Орієнтовний навчально-тематичний план педагогічного всеобучу батьків.

1 клас

1. Батьки – головні вихователі.
2. Вікові та індивідуальні особливості дітей шестирічного віку.
3. Як допомогти дитині адаптуватися до школи.
4. Особливості ігрової та навчальної діяльності першокласників у школі і вдома.
5. Як формується особистість молодшого школяра.
6. Культура поведінки в сім'ї
7. Роль сім'ї у вихованні працелюбності у дітей.
8. Як залучати дитину до різних видів мистецтва.
9. Гігієна і здоров'я першокласників.

2 клас

1. Відповідальність батьків за виховання дітей.
2. Що необхідно знати про організм молодшого школяра.
3. Чи вміло ви використовуєте методи народної педагогіки?
4. Свята народного календаря та їх роль у вихованні дітей.
5. Що допомагає і що заважає дитині добре вчитися.
6. Гра і праця в житті молодшого школяра.
7. Книга і читання у Вашому домі.
8. Культура поведінки школяра. Як її виховати?
9. Роль сім'ї у фізичному розвитку молодшого школяра.

3 клас

1. Шкідливі звички в молодшому шкільному віці. Як їх запобігти?
2. Роль сімейних традицій у вихованні дітей. Свята народного календаря.
3. Що Ви знаєте про засоби впливу на дитину?
4. Основи моральності закладаються в сім'ї.
5. Як організувати самообслуговування дітей у сім'ї.
6. Можливості сім'ї в естетичному вихованні молодшого школяра засобами народознавства.
7. Як правильно організувати побут і відпочинок дітей у сім'ї.

4 клас

1. В. О. Сухомлинський про виховання дітей у сім'ї.
2. Батькам про акселерацію та її наслідки.
3. Як навчити дитину вчитися.
4. Авторитет, особистий приклад і педагогічний такт батьків.
5. Доброта і милосердя народжуються в сім'ї.
6. Всі діти здібні.

7. Формування художніх смаків дитини в сім'ї.
8. Виховання у дітей у сім'ї любові і готовності до праці.
9. Як запобігти деяким захворюванням дітей молодшого шкільного віку.

Схема конспекту виховної години

Тема: _____

Клас: _____

Мета: **Навчати:** повторити..., узагальнити..., систематизувати...,...

Розвивати пам'ять, увагу, спостережливість.....

Виховувати любов до, повагу до ..., почуття, емоції....

Обладнання: ноутбук, мультимедіа презентація, ...

Література:

1. Виховна робота «Вибір є завжди, у кожного з нас»
<https://vseosvita.ua/library/vihovna-robota-vibir-e-zavzdi-u-koznogo-z-nas-211160.html>
2. Інтерактивна платформа <https://learningapps.org/>
3. Посилання на відеоматеріали.
4.

Перебіг заняття

1. Організаційна частина

1.1. Привітання

Описати, як саме вітається

1.2. Перевірка готовності до заняття

2. Повідомлення теми і мети заняття

Описати, як саме ви повідомляєте тему і мету заняття

3. Основна частина

3.1. Бесіда

3.2. Розповідь з елементами бесіди

3.3. Інтерактивна гра

3.4. Робота у парах

3.5. Перегляд відео (посилання).....

3.6.....

4. Підсумкова частина

4.1. Рефлексія

4.2. Підведення підсумків (заключне слово вчителя).

Приклад плану-конспекту виховного заходу для 3-го класу (дистанційний формат проведення)

Тема: Всеукраїнський день бібліотеки

Клас: 3

Мета: розширити та поглибити знання учнів про історію виникнення бібліотек; ознайомити з різними бібліотеками України; залучити учнів до читання книг; систематизація та повторення правил поведінки в бібліотеці; сформувати поняття електронних бібліотек; розвиток фантазії, креативного мислення та пам'яті.

Обладнання: відеоматеріал, презентація, інтерактивна дошка, посилання на електронні бібліотеки.

Перебіг заняття

1. Організаційна частина

1.1. Привітання

Доброго ранку, юні читачі! Рада вас сьогодні бачити, ви всі такі гарні та красиві, давайте ввімкнемо камери, посміхнемося один одному, щоб підняти настрій ще більше та зарядитися на продуктивну працю.

1.2. Перевірка до готовності

Приберемо все зайве зі своїх столиків, сядемо рівненько, щоб не боліла спинка та будемо плідно працювати. Пригадаємо те, що ми:

- користуємося правилом піднятої руки
- не перебиваємо свого однокласника
- вимикаємо звук, якщо не відповідаєте
- працюємо завзято та не соромимся висловлювати свої думки

1.3. Мотивація навчальної діяльності

Дітки, яка ваша найулюбленіша книга? Про що вона?

(відповіді дітей)

Звідки вона в вас?

(відповіді дітей)

Впевнена, що у кожного є книга, яка викликає теплі емоції та спогади, яка є найріднішою.

2. Повідомлення теми і мети заняття

Дізнаємося тему нашого заняття дуже цікавим способом. Перед вами зображений наш український алфавіт та шифр з цифр. Спробуйте розгадати шифр, зіставити літеру, тобто 1А, 2Б, 3В і так далі, та її послідовність на алфавіті. Я покажу вам на першій цифрі.

Пояснення: в нас є цифра 2, дивимось на абетці, яка ж літера під цифрою 2 (Б), тому літера Б є першою літерою теми нашого виховного заняття. Спробуйте наступну літеру.

(викликати учня та перевірити літеру, дізнатися слово)

Вірно, в нас вийшло слово бібліотека. А саме ми дізнаємося про перші бібліотеки України, пофантазуємо, дізнаємося як читати будь-яку книгу не виходячи з дому та багато цікавого.

2. Основна частина

3.1. Бесіда

30 вересня ми відзначаємо незвичайне свято- Всеукраїнський день бібліотек. Цьогоріч це припадає на суботу. Бібліотека – це справжня скарбниця, яка зберігає пам'ять і мудрість народу. Бібліотеку часто називають будинком, в якому живуть книги. дійсно, тут у нас багато книг стоїть на полиці й чекає, коли її візьмуть і поринуть у загадкові пригоди, приготовані автором. В Україні налічується понад 40 тисяч бібліотек, в яких працює близько 53 тисяч бібліотекарів. Це свято було засноване указом президента в 1998 році. Відзначають його як бібліотекарі, так і звичайні відвідувачі бібліотек. У бібліотеки є ще одне "професійне" свято – Всесвітній день бібліотек 27 травня.

Бібліотека, з грецького походження означає: біблію - книга, тека - зберігання. Першою відомою бібліотекою у Київській державі була бібліотека Софійського собору в Києві, заснована князем Ярославом Мудрим у 1037. Згадка про першу бібліотеку є в "Повісті минулих літ". Це єдина згадка в літописних джерелах про першу бібліотеку Київської Русі. Подальша її доля невідома. Щодо книжок бібліотеки, літопис наголошує на винятково церковному їх спрямуванні.

Найбільша бібліотека України. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського заснована 2 серпня 1918 року, головний науково-інформаційний центр держави. Входить до числа десяти найбільших національних бібліотек світу.

Однією з найбільших і найдавніших наукових бібліотек України є Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка. Заснована 1608 року як книгозбірня. У бібліотеці зберігаються численні унікальні видання й манускрипти. Зокрема у фондах бібліотеки є книжки з особистої бібліотеки французького кардинала Мазаріні, французького короля Людовіка XV, польського короля Сигізмунда II, гетьмана Івана Мазепи.

Першою публічною бібліотекою на території України є Одеська національна наукова бібліотека імені М. Горького. Одеська національна наукова бібліотека імені М. Горького є своєрідною візитною карткою Одеси. Протягом 185 років «Горьківка» пройшла шлях від міської публічної бібліотеки до національної наукової книжкової скарбниці.

Також на території України є й Національна бібліотека України для дітей, у Києві. Ця бібліотека є книгосховищем літератури для дітей. Тут можна знайти будь-яку дитячу книгу на різний смак. Здійснюють бібліотечно-інформаційне обслуговування дітей та підлітків у регіонах, та сприяє підвищенню соціальної ролі спеціалізованих бібліотек України для дітей, забезпечує збереження і розвиток мережі.

3.2. Перевірка прослуханої інформації

Ви дуже уважно прослухали матеріал, подивилися зображення про різні бібліотеки України, які вони цікаві, величні та різноманітні. Перед вами зображено 5 різних книжок, оберіть будь-яку з них та дізнайтеся, яке питання вона в собі містить.

1. Яка дата Всеукраїнського дня бібліотеки? (30 вересня)
2. Хто заснував першу відому бібліотеку в Київській державі? (Ярослав Мудрий)
3. Яка найбільша бібліотека України?
4. Чи є на території України дитяча бібліотека? Якщо так, то у якому місті вона знаходиться?

5. Як з грецького розшифровується слово бібліотека?

Які ж ви всі розумнички в мене, все уважно слухали та добре запам'ятали.

3.3. Правила поведінки в бібліотеці та користування книгами

Давайте пригадаємо правила поведінки та як користуватися книгами в бібліотеці та, які ви всі добре знаєте та зазначимо для себе нові, які ви можливо ще не знали. То ж які правила поведінки ви вже знаєте?

(відповіді дітей)

Так, розумнички, все вірно. Зазначимо для себе ще раз:

1. В бібліотеці ведемо себе тихо.
2. Не заважайте товаришам зайвими питаннями.
3. Беремо книгу лише чистими руками.
4. Ставимо книгу сторінками до стіни, щоб витягуючи, випадково не зіпсувати.
5. Вдома з книгою ставимося бережливо.
6. Якщо книга загубилася, потрібно повідомити про це бібліотекаря.
7. Вчасно повертайте книгу до бібліотеки

3.4. Фізкультхвилинка

Любі мої, відпочинемо трошки та виконаємо спеціальну гімнастику для очей, слідкуйте за стрілочками та кружечком!

(перегляд фізкультхвилинки)

Пам'ятайте, що очам потрібно відпочивати не тільки при роботі за гаджетами, а ще й при читанні, тому виконуйте таку гімнастику, ця хвилинка часу допоможе зберегти ваш зір!

3.5. Бесіда

В наше сьогодення, у зв'язку з воєнним положенням, бібліотека починає втрачати свою актуальність, але де ж можна прочитати улюблену книгу не виходячи з дому? Для таких випадків були створені електронні бібліотеки, де ви в будь-який час зможете поринути у світ загадкових пригод. Давайте розглянемо декілька таких бібліотек.

3.6. Робота із сайтами

1. <https://tales.org.ua/>

На цьому сайті зібрано дуже багато казок, оповідань, віршів, поезій тощо, але для вас я підготувала розділ «казки». У цьому розділі ви зможете поринути у захоплюючий світ казки, познайомитись з чарівними персонажами, прекрасними принцями і принцесами, дужими богатирями, злими чаклунами та добрими феями. Тут ви знайдете українські народні казки, казки народів світу, українських та зарубіжних казкарів. Також всі казки супроводжуються цікавими ілюстраціями, які будуть точно до вподоби. На головній сторінці можна одразу обрати цікаву для вас казку та одразу перейти до прочитання або в пошуковій стрічці знайти потрібний твір. Матеріал не потрібно завантажувати, тому це є швидким та корисним способом не тільки дізнатися про пригоди персонажів, а й потренувати свої навички читання.

2. <https://sluhay.com.ua/>

А вже на цьому сайті ви можете саме прослухати улюблені казки, на будь-який смак. Аудіокниги допоможуть вам краще уявляти події, які трапляються в казці, допоможе вам краще та швидше заснути або просто відпочити, слухати приємні аудіофайли. В використанні все дуже просто: можна скористатися пошуком та знайти потрібний твір, або обрати зі списку запропонованих. Переходячи за посиланням вам потрібно натиснути на кнопку відігравання і все, казка розпочне сама свою історію. Також, за бажанням, її можна зберегти, натиснувши на відповідне віконце, для того, щоб прослухати найулюбленіший твір в будь-яку хвилину.

3. <https://www.ukrlib.com.ua/>

Ukrlib є найпопулярнішою онлайн бібліотекою України. Тут зібрані всі міфи, різні повчальні оповідання, казки різних народів. Присутні твори не тільки, наших, українських поетів, а ще й зарубіжних, тому знайти для себе щось цікаве буде дуже просто. В користуванні сайт дуже простий: можна скористатися пошуком, надруквавши певну категорію або твір та натиснути на кнопку пошуку, нам відразу видає всі можливі варіанти. Обравши категорію казки,

відразу знайшлося близько шести тисяч різних казок, а наступним кроком буде вибрати цікаву для вас та насолоджуватись казками різних країн.

Для Вас я залишаю QR-коди, які ви можете зісканувати з телефону та одразу перейти на сайт, та залишу посилання у чаті.

3.7. Творче завдання

Ви вже знаєте багато про бібліотеки, про те, які вони бувають величними та красивими. Давайте пофантазуємо та подумаємо, якщо у вас була можливість додати до найбільшої бібліотеки України свою власну книгу, то про що вона була? Як виглядала? На розмислення у вас є хвилинка, пам'ятайте, що для відповіді ви можете скористатися реакцією піднятої руки.

(відповіді дітей)

Які ж у вас всі різні були книги, скільки всього цікавого можна було додати, впевнена, що при сумлінній праці, у вас обов'язково вийде втілити цю фантазію у життя.

4. Підсумкова частина

4.1. Рефлексія

То ж сьогодні ми з вами поговорили про всеукраїнський день бібліотеки, дізналися багато цікавого та відкрили для себе щось нове. А які асоціації у вас викликає слово “бібліотека”? Давайте разом поміркуємо та складемо асоціативний куш, надсилаючи свої варіанти в чат нашої зустрічі. Я розпочну, у мене слово бібліотека асоціюється зі спокоєм, наукою та фантазією, тепер чекаю на ваші варіанти.

(зачитування відповідей учнів)

Молодці, впевнена, що після нашого виховного заняття ви поглибили свої знання про важливість бібліотек, їх різноманіття, наш асоціативний куш є тому доказ, розумнички!

4.2. Підведення підсумків

Любі дітки, шануйте, бережіть, любіть книжки та бібліотеки, не забувайте про таке незвичайне свято, і тоді весь розум, мудрість і людська доброта переходитимуть до вас через книги. Та не забувайте, що бібліотека - це місце, де, як у кришталевій посудині, різноманітними барвами відображаються всі ваші фантазії і мрії дитинства, де Ви не просто читаете книгу, а прилучаємось до джерел духовності і знань.

Дякую вам за увагу, ви великі розумнички, я вами пишаюсь. Гарного дня та до нових зустрічей!

Приклад розповіді для аналізу на виховній годині у початкових класах

Соромно перед соловейком

Оля й Ліда, маленькі дівчатка, пішли до лісу. Після виснажливої дороги вони сіли на траву відпочити й пообідати.

Вийняли із сумки хліб, масло, яйця. Коли дівчатка вже закінчили обід, недалеко від них заспівав соловейко. Зачаровані прекрасною піснею, Оля й Ліда сиділи, боячись поворушитися.

Соловейко перестав співати.

Оля зібрала залишки своєї їжі й обривки паперу й кинула під кущ.

Ліда ж загорнула в газету яєчні шкарлупки й хлібні крихти й поклала кульок до сумки.

- Навіщо ти береш із собою сміття? - сказала Оля. - Кинь під кущ. Адже ми в лісі. Ніхто не побачить.

- Соромно... перед соловейком, - тихо відповіла Ліда.

Приклад вірша для аналізу на виховній годині у початкових класах

Хто найкращий?

- Я найкраща в світі птиця! -
Гордо мовила синиця. -
В мене пір'я не просте,
А зелено-золоте.
Жовті груди, чорна шапка
І тоненькі ніжні лапки.
- Красень я! - Десь від джерел
Гучно вигукнув орел. -
Це б пора усім збагнути:
В мене ж дзьоб гачком загнутий.
- Що за гамір, в чому річ? -
У розмову встряв павич.
- Я король краси єдиний,
В мене ж хвіст казково дивний.
Наче віяло, мигтить,
Срібним полум'ям горить.
Запищав пінгвін: - Ви чули?
А про мене вже й забули?
На мені ж то не сіряк,
А прекрасний чорний фрак.
Ще й манишка сніжно-біла
Вас усіх би засліпила.
Мовив дятел: - Просто сміх.
Соромно мені за всіх.
Я гадаю, той найкращий,
Хто в роботі не ледащо.

Навчальне видання

МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Навчальний посібник

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра

Укладачі :

Єрмоменко Ольга Анатоліївна

Блудова Юлія Олександрівна

Ільїна Олена Олексіївна

Корсікова Катерина Геннадіївна

Отрошко Тетяна Феліксівна

Павлова Олена Геннадіївна

Потапова Наталя Валеріївна